

ทำหมันหญิง คุณกำเนิดอย่างได้ผล ทำได้ทั้งตอนคลอดและหลังคลอด

ศูนย์ : ศูนย์สุขภาพสตรี

บทความโดยแพทย์ : พญ. สัจฉาญ์ เตชะพงศธร

หนึ่งในวิธีการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสูง ประหยัด ปลอดภัย และมีอัตราการล้มเหลวทำให้เกิดการตั้งครรภ์น้อยมาก คือ การทำหมันหญิง เพราะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้ตัวเชื้ออสุจิของฝ่ายชายมาพบกับไข่ของฝ่ายหญิง ด้วยการอุดท่อนไข่ เหมาะสำหรับคุณแม่หลังคลอดลูก หรือ ผู้ที่มีลูกเพียงพอแล้ว รวมถึงผู้ที่มีข้อห้ามในการตั้งครรภ์

ประเภทของการทำหมันหญิง

การทำหมันหญิงแบ่งได้ 2 ประเภท ตามระยะเวลาในการทำหมัน ได้แก่

1. การทำหมันหลังคลอด หรือ การทำหมันเปียก (Postpartum)

เป็นการทำหมันในระยะหลังคลอด ซึ่งนิยมทำในช่วง 24-48 ชั่วโมงหลังจากคลอดลูก แต่ไม่ควรเกิน 7 วันหลังคลอด เนื่องจากมีความสะดวก ผ่าตัดง่ายและไม่เสียเวลาอยู่โรงพยาบาลนานกว่าการคลอดตามปกติ ที่สำคัญในระยะนี้มดลูกยังมีขนาดโตลอยอยู่ในช่องท้องเหนืออุ้งเชิงกราน จึงทำให้สามารถหาท่อนำไข่ทั้ง 2 ข้างได้ง่าย วิธีที่นิยมทำกันก็คือ การลงแผลผ่าตัดใต้สะดือ ขนาดแผลยาวประมาณ 2-5 เซนติเมตร เพื่อเข้าไปหาท่อนำไข่ แล้วทำการผูกท่อนำไข่และตัดท่อนำไข่บางส่วนออกทั้งสองข้าง

2. การทำหมันปกติ หรือ การทำหมันแหว่ง (Interval Sterilization)

เป็นการทำหมันที่ไม่ใช่ช่วงระยะเวลา 7 วันหลังการคลอดลูก ซึ่งเป็นช่วงเวลาใดก็ได้ แต่มดลูกจะมีขนาดปกติและอยู่ในอุ้งเชิงกราน การผ่าตัดจึงมีความยากในการหาท่อนำไข่มากกว่าการทำหมันหลังคลอด แพทย์จะผ่าตัดทางหน้าท้องเหนือกระดูกหัวหน่าวเล็กน้อย และใช้วิธีผูกและตัดท่อนำไข่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการผ่าตัดด้วยวิธีนี้จะใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที ต้องทำในท้องผ่าตัด และใช้วิธีการดมยาสลบ

ทั้งนี้ การทำหมันแหว่งมักจะทำในช่วงหลังมีรอบเดือนแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าไม่ได้อยู่ในภาวะตั้งครรภ์ในขณะที่ทำหมัน นอกจากนี้ ก่อนตัดสินใจทำหมันแหว่งจะต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อน จากนั้นแพทย์จะนัดผ่าตัดทำหมันอีกครั้งหากร่างกายมีความพร้อม

ผลข้างเคียงหลังจากการทำหมันหญิง

หลังจากการใช้ยาสลบในการผ่าตัด อาจทำให้รู้สึกคลื่นไส้ หรือเหนื่อย ไปได้ประมาณสองวัน หลังจากการผ่าตัดอาจรู้สึกเจ็บแผลที่ท้อง และอวัยวะข้างเคียงภายในอาจได้รับบาดเจ็บรวมด้วย เช่น มดลูก กระเพาะปัสสาวะ และลำไส้ ซึ่งอาจใช้เวลาประมาณ 7 วันจึงจะหายเป็นปกติ รวมไปถึงการมีอาการปวดท้องน้อย ที่มีสาเหตุมาจากการมีพังผืดบริเวณที่ตัดผูกท่อนำไข่ ทั้งนี้ อันตรายจากการผ่าตัดทำหมันหญิงมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย เพราะในปัจจุบันมีเครื่องมือที่ทันสมัยและมีความปลอดภัยมาก ส่วนอาการแทรกซ้อนอาจพบได้บางแต่ก็มีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย

สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ก่อนการทำหมันหญิง

ก่อนการทำหมันผู้ทำหมันต้องแน่ใจว่าจะไม่มีลูกคนต่อไป ซึ่งต้องปรึกษากับคนในครอบครัวให้แน่ใจเสียก่อน หากตัดสินใจทำแล้วก็จะไม่สามารถมีลูกได้อีก ทั้งนี้การแท้งหมันจะมีค่าใช้จ่ายสูงมากและอาจจะแก้ไม่สำเร็จได้ ผู้ที่มีโรคประจำตัวจำเป็นต้องแจ้งให้แพทย์ทราบให้ละเอียด เพราะการทำหมันต้องใช้ดมยาสลบ สำหรับผู้ที่เป็นโรคหัวใจ หรือ โรคปอดต้องอยู่ในความดูแลของแพทย์เป็นพิเศษ

ข้อปฏิบัติหลังการทำหมันหญิง

1. ควรระมัดระวังไม่ให้แผลผ่าตัดถูกน้ำ ไม่ควรอาบน้ำร้อน หรือว่ายน้ำจนกว่าจะครบกำหนดเปิดแผล หรือประมาณ 1 สัปดาห์หลังการผ่าตัด
2. หลีกเลี่ยงการยกของหนัก เดินนานๆ การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาที่ต้องออกแรงมาก หรือการทำงานหนักหลังการผ่าตัดทำหมันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ หรือจนกว่าแผลจะหายสนิทดีแล้ว
3. งดมีเพศสัมพันธ์ประมาณ 6-8 สัปดาห์ หรือตามคำแนะนำของแพทย์
4. หากมีอาการปวดท้องมากกว่าปกติ อาการปวดไม่หายไปหลังกินยาแก้ปวดไปแล้ว หรือ มีน้ำหรือเลือดออกจากแผลผ่าตัด ต้องรีบไปพบแพทย์

ทั้งนี้ ในกรณีที่ประจำเดือนขาดหลังทำหมันควรรีบตรวจการตั้งครรภ์ เพราะการทำหมันหญิงไม่สามารถคุมกำเนิดได้เต็ม 100% หากพบมีการตั้งครรภ์ควรรีบไปพบแพทย์ เนื่องจากมีโอกาเสี่ยงเกิดการตั้งครรภ์นอกมดลูกได้สูง อย่างไรก็ตาม การทำหมันหญิงปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากสุขภาพของตัวผู้ทำหมันนั้นสำคัญ เพราะบางคนอาจมีชอยกเวนและไม่เหมาะในการทำหมัน เพราะถ้าทำแล้วอาจส่งผลต่อสุขภาพร่างกายได้